

Környezetvédelmi hatósági tevékenység

A cikk bemutatja a **környezethasználat feltételeit**, valamint az ahhoz kapcsolódó **hatósági engedélyezési eljárások fő szabályait**. A rendelkezések elsősorban a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Kvt.) kerültek meghatározásra.

A közelmúltban a dorogi ONYX Magyarország Kft. által okozott környezetszennyezés során a bekövetkezett havária miatt **számtalan intézkedés megtételére** (szennyezés helyszínének felderítése, ivóvíz fogyasztásának megtiltása stb.), **illetve vizsgálat elvégzésére került sor**. A hatóságok gyors eljárásának eredményeként közel kétmillió liter zacskózott és palackozott ivóvíz került a lakosság részére kiosztásra. Ugyancsak a közelmúltban **Gyömrőn, a PEVDI Vegyipari Kft. telephelyén** következett be **veszélyes anyag szivárgás**, amikor az üzem szabadtéri hordóstárolójában egy 1 köbméteres, butil-akriláttal töltött műanyagtartály a nagy melegtől megrepedt, és önpolimerizáció útján, belső hőtermeléssel mérgező és maró hatású gőz szabadult fel. A bekövetkezett havária esemény miatt a szomszédos házakból csaknem 250 embert kellett órákra kitelepíteni.

Környezeti hatásvizsgálati eljárás

A környezetre jelentős mértékben hatást gyakorló tevékenység megkezdése előtt **környezeti hatásvizsgálatot** kell végezni. Ilyen tevékenységnek minősül valamely létesítmény vagy művelet telepítése, megvalósítása, meglévő létesítmény vagy művelet felhagyása, jelentős bővítése, valamint a technológia- és a termékváltás, illetve ezek jelentős módosítása.

A környezeti hatásvizsgálat célja valamely tervezett tevékenység környezeti elemekre, ezek rendszerére, folyamataira, szerkezetére, ezek hatásainak következtében az emberek egészségi állapotára (életminőségére) várható változások vizsgálata. A környezeti hatásvizsgálat **előkészítő és részletes vizsgálati szakaszból áll**, amelynek **eredményeit** a kérelmezőnek **előzetes környezeti tanulmányban**, illetve **részletes környezeti hatástanulmányban** kell bemutatnia. A hatásvizsgálat során **fel kell tárni** a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó más műveletek, továbbá a meghibásodás vagy baleset miatt **várható környezeti hatásokat** is.

A környezeti hatásvizsgálat **részletes szabályait** a környezeti hatásvizsgálatról szóló 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 20/2001. Korm. rendelet) tartalmazza.

Az **előzetes környezeti tanulmány**, valamint a **részletes környezeti tanulmány között** alapvetően az a **különbség**, hogy míg az előzetes környezeti tanulmány elkészítése a **kérelmező jogszabályban rögzített kötelezettsége**, addig a részletes környezeti tanulmánynál a **területi környezetvédelmi hatóság (felügyelőség) dönt** ennek **elkészíttetéséről**.

Előzetes környezeti tanulmány

A környezetre hatást gyakorló **tevékenység megkezdésének szándékát** a kérelmezőnek oly módon kell a felügyelőséghez bejelentenie, hogy **kérelméhez csatolnia kell az előzetes környezeti tanulmányt**.

Tekintsük át az előzetes környezeti tanulmány **tartalmi elemeit**. Ezeket a **Kvt. felsorolja**, a 20/2001. (II. 14.) **Korm. rendelet pedig részleteiben is kibontja**. Eszerint az előzetes környezeti tanulmánynak **tartalmaznia kell** a létesítmény szükségességének indokolását, a tevékenység telepítési és technológiai lehetőségeinek leírását, a tervezett tevékenység

elmaradásából származó környezeti következmények leírását, a környezetterhelés és a környezet igénybevételének mennyiségi és minőségi leírását, a környezetre várhatóan gyakorolt hatások előzetes becslését, valamint annak jelzését, ha a tevékenység következtében előre láthatóan országhatáron áttérjedő környezeti hatások is felléphetnek.

Az előzetes tanulmányhoz **csatolni kell továbbá annak közérthető összefoglalását**, kitérve az előzetes környezeti tanulmányban részletezett tevékenység alapadataira, a tevékenység elmaradásának környezeti következményeire, a főbb hatótényezők ismertetésére, a környezeti állapotváltozás előzetes becslésére és a későbbiekben részletesen megvizsgálandó fő környezeti kérdésekre.

A kérelem **átvételekor a felügyelőség ellenőrzi, hogy csatolták-e az előzetes környezeti tanulmányt**, illetve **valóban környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységről van-e szó**. Abban az esetben, ha a kérelmező nem csatolta az előzetes tanulmányt, **hiánypótlás** kibocsátására kerül sor, ha pedig a tevékenység nem környezeti hatásvizsgálat köteles, akkor a felügyelőség az **eljárás megszüntetéséről** a kérelmezőt haladéktalanul értesíti.

Amennyiben a felügyelőség a kérelmet az előzetes hatástanulmány vizsgálata, illetőleg a szakhatóság állásfoglalása (a BM OKF szakhatósági részvétele a későbbiekben részletesen ismertetésre kerül) alapján nem utasítja el, és a tevékenység nem esik katonai titokvédelmi kötelezettség alá, akkor a **felügyelőség a kérelmet**, valamint az **előzetes hatástanulmányt megküldi** a telepítés helye szerinti települési önkormányzat **jegyzőjének annak hirdetmény útján történő közzététele céljából**. Erre az iratok önkormányzathoz történő megérkezését követő 5 napon belül kerül sor, és valamennyi érdeklődő részére **30 nap áll rendelkezésre észrevételei** – akár a jegyzőnél, akár a felügyelőségénél történő - **megtételére**. A határidő elteltét követően a **jegyző** a hozzá beérkezett, valamint az önkormányzat **észrevételeit** a hirdetmény levételét követő 5 napon belül **megküldi a felügyelőségnek**, aki ezeket, valamint a hozzá közvetlenül benyújtottakat **eljuttatja kérelmezőnek**.

A felügyelőség **eljárásának négyféle eredménye** lehet. **Előírhatja a részletes környezeti hatástanulmány** benyújtását, és meghatározhatja annak készítése során **vizsgálandó kérdéseket**, illetőleg a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározható **követelményeket**.(1) (A szempontok és követelmények meghatározásakor figyelembe veszi azt is, hogy mi az ami megfelel a tervezés és az engedélyezés adott szakaszának, a környezeti elemek jellegének.) Az **eljárás további eredménye** lehet a tevékenységhez szükséges **környezetvédelmi engedély kiadása**,(2) a **kérelem elutasítása**, (3) vagy a hatásvizsgálati eljárás lezárását követően az **egységes környezethasználati engedélyezési eljárás megindítása**. (4).

Részletes környezeti (hatás)tanulmány

A 20/2001. Korm. rendelet 1. számú mellékletének „A” fejezete tartalmazza azokat a tevékenységeket, illetve a megvalósításukhoz szükséges létesítményeket, amelyek esetében a környezetvédelmi hatóság **kötelezően előírja** a részletes környezeti hatásvizsgálat elkészítését. Ugyanezen melléklet „B” fejezete pedig azokat a tevékenységeket, létesítményeket taglalja, ahol a környezetvédelmi hatóság **mérlegelésétől** függ, hogy előírja-e a részletes környezeti hatásvizsgálat elvégzését. **Mindkét fejezetben szereplő tevékenységek, illetve létesítmények többségénél napi és éves mennyiségi értékek szerepelnek.**

A részletes környezeti hatástanulmányt – helyszíni vizsgálatokkal alátámasztva, a felügyelőség által meghatározott mélységben és részletességben - az előkészítő szakaszt

lezáró határozat jogerőre emelkedését követő **két éven belül kell a felügyelőséghez benyújtani.** Ezt a határidőt a felügyelőség **egy alkalommal legfeljebb további egy évvel hosszabbíthatja meg.**

A **részletes környezeti tanulmány**, valamint az **előzetes környezeti tanulmány közötti összefüggésre** utal az is, hogy a részletes tanulmány **bevezetőjében össze kell foglalni az előzményeket**, kitérve a felügyelőség és a szakhatóságok előkészítő szakaszban adott állásfoglalásaira, a kérelmezőhöz eljuttatott észrevételekre, valamint a részletes vizsgálat menetére. **A részletes tanulmány tartalmi elemei hasonlóak az előzetes tanulmányéhoz, csak annál – mint ahogy azt a neve is mutatja – jóval részletesebbek.** (Például a részletes környezeti tanulmányban be kell mutatni a felhasznált tanulmányok listáját, illetve az azokhoz történő hozzáférés módját.)

A **részletes környezeti hatásvizsgálati eljárásban** szintén lehetőség van a tanulmány **hiánypótlás** céljából történő visszaadására. **Az eljárás – az előzetes környezeti hatásvizsgálatéhoz hasonlóan – eredményezheti a környezetvédelmi engedély kiadását, (1) a kérelem elutasítását, (2) vagy az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás megindítását. (3)**

Egységes környezethasználati eljárás

Az egyes – külön jogszabályban megjelölt – tevékenységek környezetet terhelő kibocsátásának megelőzése érdekében, a környezeti elemeket terhelő kibocsátások, valamint a környezetre ható tényezők csökkentésére, illetőleg megszüntetésére irányuló, az elérhető legjobb technikán alapuló intézkedéseket **az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás** során állapítja meg a felügyelőség.

Az **egységes környezethasználati engedélyezési eljárás**, valamint a **környezeti hatásvizsgálat** közötti **szoros kapcsolatot** mutatja, hogy az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásra a környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló kormányrendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A részletszabályokat az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól szóló 193/2001. (X. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 193/2001. Korm. rendelet) tartalmazza. **Az eljárás megindulhat** a környezethasználónak a hatósághoz benyújtott **kérelmére**, valamint **hivatalból**, amikor a környezetvédelmi hatóság **a környezetvédelmi engedélyre való jogosultságot megállapító határozat jogerőre emelkedését követően indítja meg.**

Az **eljárás hivatalból történő megindításáról értesíti** a jogosult környezethasználót, valamint az érdekelt hatóságokat.

Az eljárás során a **kérelmező kötelezettsége** a 193/2001. Korm. rendelet 3. számú mellékletében felsorolt **tartalmi követelményeknek megfelelő kérelem benyújtása**, vagy hivatalból indított eljárás esetében a **hatóság rendelkezésre nem álló adatok, tények közzétevése.** Abban az esetben, ha a jogosult az eljárás megindításától számított **hat hónapon belül nem teljesíti a hatóság által kért kiegészítő adatszolgáltatást** a környezetvédelmi hatóság az **eljárást megszünteti**, kivéve ha azt a jogosult kérelmére további hat hónappal meghosszabbítja.

A kérelemre és a hivatalból megindult **eljárás egyaránt a telepítés helye szerinti települési önkormányzat jegyzője előtt folytatódik.** A **jegyző** a kérelem, hivatalból indult eljárás

esetében az eljárás megindításáról szóló határozat, valamint az esetleges kiegészítő adatszolgáltatást tartalmazó irat kézhezvételét követő öt napon belül **hirdetményt tesz közzé**. Ez **tartalmazza** a telepítés helyét, a tevékenység rövid leírását, valamint felhívást arra, hogy az írásbeli észrevételeket a települési önkormányzatnál, vagy a környezetvédelmi hatóságnál lehet megtenni. A jegyző **a hozzá benyújtott észrevételeket továbbítja a környezetvédelmi hatóság részére**, aki ezeket, valamint a hozzá közvetlenül benyújtottakat **megküldi a kérelmezőnek**, aki az ezekre vonatkozó **álláspontját a környezetvédelmi hatóság részére kifejtheti**.

A környezetvédelmi hatóság a **környezethasználati engedélyt határozott időre, de legalább 5 évre adja meg** és az abban foglalt előírásokat, követelményeket **legalább 5 évente a környezetvédelmi felülvizsgálatra vonatkozó szabályok szerint felül kell vizsgálni**. **Határozatában** a talaj, a levegő és víz szennyezettségének megelőzésére, a zajkibocsátás mérséklésére, a hulladékok környezetkímélő kezelése, illetve ártalmatlanítása céljából **intézkedéseket, környezetvédelmi követelményeket, kibocsátási határértéket** és azok teljesítésére **határidőt határoz meg**, valamint a környezetvédelmi célállapot, szennyezettségi határérték betartása érdekében **további feltételeket is előírhat**.

A környezethasználó **tevékenységét csak abban az esetben folytathatja, ha teljesíti az egységes környezethasználati engedélyben foglaltakat**. A környezetvédelmi hatóság által előírt próbaüzem lejárt, de legkésőbb a próbaüzem kezdetétől számított hat hónap után **köteles bizonyítani**, hogy a létesítmény működése során **teljesültek az egységes környezethasználati engedélyben foglaltak**.

Környezetvédelmi felülvizsgálat

A környezetvédelmi felülvizsgálat **célja** az egyes tevékenységek környezetre gyakorolt hatásának feltárása és megismerése, valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés ellenőrzése. **Megkülönböztetjük a teljes körű és a részleges felülvizsgálatot** – az utóbbi az előírt feltételek közül csak a felügyelőség által meghatározottakra terjed ki.

A **felügyelőség** a Kvt. által meghatározott esetekben **köteles az eljárását megindítani** (pl.: ha környezetszennyezést, környezetveszélyeztetést, vagy környezetvédelmi engedély nélkül folytatott tevékenységet észlel), **más esetekben mérlegelési jogkörében** eljárva dönt arról, hogy az eljárást megindítja-e vagy sem.

A **felülvizsgálat eredményezheti** azt, hogy a felügyelőség **engedélyezi a tevékenység folytatását**, (1) **a szükséges környezetvédelmi intézkedések megtételére kötelezi az érdekeltet**, (2) **korlátozza**, (3) **felfüggeszti**, (4) vagy **megtiltja** (5) a tevékenység végzését, illetve ennek érdekében eljárást kezdeményez a hatáskörrel rendelkező illetékes szervnél.

A BM OKF szakhatósági közreműködésére vonatkozó rendelkezések

A 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet alapján **azon környezeti hatásvizsgálati eljárásokba**, ahol a lakosság életének, életfeltételeinek védelmére kiterjedően, veszélyes anyagot küszöbmennyiséget meghaladó mértékben tároló, előállító, felhasználó tevékenységet folytatnak, **szakhatóságként első fokon az illetékes megyei katasztrófavédelmi igazgatóság**, míg **másodfokon a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósága** kerül bevonásra.

A **gyakorlat alapján** azonban a környezetvédelmi felügyelőségek **a szabályozástól függetlenül minden új üzem hatásvizsgálati eljárásába bevonják a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokat és a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóságot**.

A **környezetvédelmi felülvizsgálattal** kapcsolatban a Kvt. úgy rendelkezik, hogy az **ügyben érdekelt** – külön jogszabályban hatáskörrel felruházott – **más hatóságokat is szakhatóságként** az eljárásba be kell vonni. Annak ellenére, hogy a szakhatóságok körének meghatározása a végrehajtási rendeletben nem szerepel, az eljáró környezetvédelmi felügyelőségek a katasztrófavédelmi szerveket az eljárásokba eseti jelleggel bevonják.

Az **egységes környezethasználati engedélyezési eljárásokba** – a környezeti hatásvizsgálati eljárásokhoz hasonlóan – szakhatóságként **első fokon a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság**, míg **másodfokon a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság** akkor kerül bevonásra, amikor a lakosság életének, életfeltételeinek védelmére kikerülően, veszélyes anyagot tároló, előállító, felhasználó tevékenységet folytatnak.

A környezetvédelmi engedélyezési eljárásokban **szakhatóságként a megyei igazgatóságok, valamint a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság** a környezetvédelmi jogszabályokban előírtak, illetve a felügyelőségek megkeresése alapján **a jogszabályok hatálybalépésétől számított időszakban összesen 1220 alkalommal vettek részt.**

Általánosságban megállapítható, hogy az első fokon eljáró igazgatóságok a szakhatósági közreműködésük során konkrét, a témával kapcsolatos, **anyagi jogszabályok hiányában katasztrófavédelmi szempontból megalapozott állásfoglalásokat nem tudtak tenni**, így az engedélyek megadásához többségében kikötések nélkül hozzájárultak. Az anyagi jogi szabályozás hiányát az **Országos Katasztrófavédelmi Szabályzat kiadása** – véleményem szerint – **megfelelően fogja pótolni.**

A környezetvédelem új vetülete

A környezetvédelmi politika az **Európai Unióban is egyre nagyobb hangsúlyt kap** és ez **hazánk számára** csatlakozásunkat követően még **fokozottabb jelentőséggel bír.** A **Római Szerződés** kidolgozásának időpontjában még nem tartották szükségesnek a közösségi szintű környezetvédelmi politika kialakítását, de az intenzív gazdasági-ipari fejlődés és a növekvő energiafelhasználás miatt az 1972-ben tartott párizsi csúcson döntöttek a **környezetvédelmi politika közösségi szintre emeléséről.**

Azóta a témában **számos jogszabály, közösségi akcióprogram elfogadására került sor** és az EU finanszírozási eszközöket is biztosít(ott) a közös célok megvalósítására. A közösségi fellépés **fő feladata** e területen az lett, hogy **keretet adjon a tagállamok környezetvédelmi tevékenységének**, meghatározza azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a tagállamok együttműködése révén **globálisan is javuljon a környezet állapota.**

Budapest, 2004